

Sygnatura akt I AGa 70/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2019 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Sędzia Leon Miroszewski (przewodniczący)

Sędzia Dorota Gamrat-Kubeczak

Sędzia Krzysztof Górski

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Marta Osińska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2019 w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko R. S.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 8 marca 2019 roku, sygnatura akt VIII GC 536/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach II. i III. w ten sposób, że ponad kwotę zasądzoną w punkcie I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 25.363,04 (dwadzieścia pięć tysięcy trzysta sześćdziesiąt trzy 04/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot: 22.199,24 złotych od dnia 28 lipca 2016 roku, 632,64 złotych od dnia 9 sierpnia 2016 roku, 632,64 złotych od dnia 9 września 2016 roku, 632.64 złotych od dnia 11 października 2016 roku, 632,64 złotych od dnia 17 listopada 2016 roku, 632,64 złotych od dnia 16 grudnia 2016 roku; oddala powództwo w pozostałej części; zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.525,44 (osiem tysięcy pięćset dwadzieścia pięć 44/100) tytułem kosztów procesu; zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.376,00 (dwa tysiące trzysta siedemdziesiąt sześć) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

II. oddala apelację pozwanego w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.019,00 (osiem tysięcy dziewiętnaście) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

IV. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz adwokat A. D. kwotę 4.500,00 (cztery tysiące pięćset) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Dorota Gamrat-Kubeczak Leon Miroszewski Krzysztof Górski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 marca 2019 roku, w sprawie o sygnaturze akt VIII GC 536/17, Sąd Okręgowy w Szczecinie w punkcie I. zasądził od pozwanego R. S. na rzecz powoda (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 83.392,40 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot: 69.014.40 zł od dnia 28 lipca 2016 roku; 2.875,60 zł od dnia 9 sierpnia 2016 roku; 2.875,60 zł od dnia 9 września 2016 roku; 2.875,60 zł od dnia 11 października 2016 roku; 2.875,60 zł od dnia 17 listopada 2016 roku; 2.875,60 zł od dnia 16 grudnia 2016 roku; w punkcie II. oddalił powództwo w pozostałej części, w punkcie III. zasądził od pozwanego na rzecz pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla pozwanego, adwokat A. D., kwotę 3.104,46 złotych, w punkcie IV. przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Szczecinie) na rzecz adwokat A. D. tytułem przyznanej pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 1.530,36 złotych powiększoną o podatek VAT.

Sąd ten ustalił, że strony są przedsiębiorcami, przy czym pozwany zarejestrował prowadzenie działalności gospodarczej (...) w CEIDG 10 lipca 2006 roku. Dnia 20 kwietnia 2006 r. powódka i pozwany zawarli umowę najmu nr (...), zgodnie z którą powódka oddała pozwanemu w najem lokal użytkowy, którego wydanie nastąpiło w dniu 24 maja 2006 roku, o powierzchni użytkowej 110,6 m⁽²⁾ na parterze dworca kolejowego (...) przy ul. (...) w M. z przeznaczeniem na działalność biurową oraz handlowo-usługową (§ 1 umowy). Umowa została zawarta na czas nieokreślony, począwszy od 1 czerwca 2006 r., z możliwością wypowiedzenia przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia wypadającego na koniec miesiąca kalendarzowego (§ 2 umowy). Z tytułu najmu pozwany miał płacić powódce miesięczny czynsz w wysokości 1.437,80 zł, powiększony o podatek VAT, na podstawie miesięcznych faktur (termin płatności 14 dni od wystawienia faktury). Czynsz mógł podlegać zwiększeniu bez sporządzania aneksu, jednak wówczas powódka była zobowiązana powiadomić pisemnie pozwanego o zmianie wysokości czynszu (§ 4 umowy). Czynsz nie obejmował opłat eksploatacyjnych. Wywóz nieczystości oraz dostawę energii elektrycznej pozwany miał zorganizować we własnym zakresie, zawierając umowę z odpowiednim usługodawcą. Z kolei dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków i dostawę energii cieplnej zapewniała powódka. Do czasu montażu wodomierza pozwany miał uiszczać opłatę za ryczał (3 m⁽³⁾ zużycia), a po zamontowaniu przez niego – na własny koszt – wodomierza – według wskazań wodomierza. Z kolei tytułem dostawy energii cieplnej pozwany miał płacić powódce ryczał według stawki 1,50 zł/m⁽³⁾. Opłaty eksploatacyjne pozwany miał regulować, tak jak czynsz, na podstawie faktur wystawianych przez powódkę (§ 5 umowy). W przypadku zalegania przez pozwanego z zapłatą czynszu za 2 okresy płatności powódka miała prawo natychmiastowego rozwiązania umowy. Za nieterminowe regulowanie płatności powódce przysługiwały odsetki ustawowe (§ 6 umowy). Zmiany umowy wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności (§ 12 umowy).

W oparciu o umowę pomiędzy stronami Sąd Okręgowy ustalił także, że w przypadku opóźnienia w przekazaniu przedmiotu najmu po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy pozwany był zobowiązany do zapłaty odszkodowania w wysokości dwukrotności czynszu za każdy rozpoczęty miesiąc użytkowania (§ 11 ust. 4 umowy).

Co do realizacji umowy najmu Sąd Okręgowy ustalił, że w najętym lokalu pozwany wraz z partnerką oraz dziećmi zamieszkiwał, a przez pewien okres również prowadził działalność gospodarczą, która okazała się nierentowna. Pozwany nie regulował płatności z tytułu należności czynszowych i opłat eksploatacyjnych na rzecz powódki, wobec czego pismem z 28 grudnia 2006 r. powódka wezwała go do zapłaty 11.825,04 zł należności z tytułu zaległego czynszu (wraz z należnościami za grudzień 2006 r.), wyznaczając pozwanemu dodatkowy miesięczny termin. Jednocześnie poinformowała, że bezskuteczny upływ tego terminu – zgodnie z art. 627 k.c. oraz § 6 umowy – skutkuje rozwiązaniem umowy najmu ze skutkiem natychmiastowym (na 31 stycznia 2007 r.). Wobec braku zapłaty pismem z 2 lutego 2007 r., doręczonym pozwanemu 7 lutego 2007 r., powódka poinformowała, że umowa najmu uległa rozwiązaniu. Poinformowała również, że może uregulować zaległości w 2 ratach (I do 26 lutego, a II do 26 marca 2007 r.), a niedotrzymanie terminów będzie skutkowało koniecznością natychmiastowego przekazania lokalu w stanie wolnym

od wszelkich urządzeń i rzeczy. Powódka wzywała pozwanego do wydania lokalu, jednak wezwania nie odnosiły skutku, w związku z czym skierowała przeciwko pozwanemu pozew o wydanie lokalu.

Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że prawomocnym wyrokiem z 16 grudnia 2008 r. (sygn. akt XIII GC 274/08) Sąd Rejonowy w Szczecinie nakazał pozwanemu wydać powódce wymieniony lokal w stanie wolnym od osób i rzeczy. Powódka próbowała wyeksmitować pozwanego z lokalu. Pozwany ustnie porozumiał się z administratorką dworca kolejowego, że będzie mógł zamieszkiwać w zajmowanym lokalu w zamian za wykonywanie różnego rodzaju drobnych prac, np. konserwacyjnych, zamykanie i otwieranie budynku dworca. Pozwany wykonywał tego rodzaju prace w latach 2012-2015. Pismem z 16 lutego 2016 r. powódka wezwała pozwanego do natychmiastowego wydania lokalu, informując jednocześnie o toczącym się przeciwko pozwanemu postępowaniu egzekucyjnym w przedmiocie eksmisji pozwanego z tego lokalu na podstawie ww. wyroku. Jednocześnie powódka poinformowała, że pozwany zostanie obciążony odszkodowaniem za bezumowne korzystanie z lokalu (200% czynszu, tj. 2.875,60 zł) oraz opłatami za media: za wodę: ryczałt $3 \text{ m}^3/\text{miesiąc} \times 3,51 \text{ zł}/\text{m}^3 = 10,53 \text{ zł} + 2,5\%$ (wskaźnik celu inflacyjnego), za ścieki: ryczałt $3 \text{ m}^3/\text{miesiąc} \times 5,07 \text{ zł}/\text{m}^3 = 15,21 \text{ zł} + 2,5\%$ (wskaźnik celu inflacyjnego), za ogrzewanie: $1,50 \text{ zł}/\text{m}^2 \times 110,6 \text{ m}^2 = 165,90 \text{ zł} + 2,5\%$ (wskaźnik celu inflacyjnego), za energię elektryczną: ryczałt $130 \text{ kWh} \times 0,65 \text{ zł}/\text{kWh} = 84,50 \text{ zł} + 2,5\%$ (wskaźnik celu inflacyjnego). Pozwany, pomimo wezwania, nie wydał powódce zajmowanego lokalu, ani nie wpuścił jej przedstawicieli do lokalu, gdy próbowali dostać się do lokalu 9 marca 2016 r. (m.in. w celu spisania stanu wodomierza). Tytułem bezumownego korzystania z przedmiotowego lokalu powódka wystawiła pozwanemu w dniu 20 lipca 2016 r. (termin płatności 27 lipca 2016 r.) następujące noty księgowe: nr (...) na kwotę 3.881,25 złotych za okres 1-31 grudnia 2012 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 stycznia 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-28 lutego 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 marca 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 kwietnia 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 maja 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 czerwca 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 lipca 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 sierpnia 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 września 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 października 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 listopada 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 grudnia 2013 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 stycznia 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-28 lutego 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 marca 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 kwietnia 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 maja 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 czerwca 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 lipca 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 sierpnia 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 września 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 października 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 listopada 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 grudnia 2014 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 stycznia 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-28 lutego 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 marca 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 kwietnia 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 maja 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 czerwca 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 lipca 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 sierpnia 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 września 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 października 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 listopada 2015 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 stycznia 2016 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-29 lutego 2016 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 marca 2016 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 kwietnia 2016 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-31 maja 2016 roku, nr (...) na kwotę 3.536,99 złotych za okres 1-30 czerwca 2016 roku. W dniach 1 sierpnia 2016 r. (termin płatności 8 sierpnia 2016 r.), 1 września 2016 r. (termin płatności 8 września 2016 r.), 3 października 2016 r. (termin płatności 10 października 2016 r.), 2 listopada 2016 r. (termin płatności 16 listopada 2016 r.), 1 grudnia 2016 r. (termin płatności 15 grudnia 2016 r.), powódka wystawiła noty księgowe odpowiednio o numerach:

(...) na kwotę 3.536,99 zł za okres 1-31 lipca 2016 r., (...) na kwotę 3.536,99 zł za okres: 1-31 sierpnia 2016 r., (...) na kwotę 3.536,99 zł za okres 1-30 września 2016 r., (...) na kwotę 3.536,99 zł za okres 1-31 października 2016 r.,

(...) na kwotę 3.536,99 zł za okres 1-30 listopada 2016 r. Powódka wystawiała w tym czasie pozwanemu również noty księgowo, zgodnie z którymi pozwany za okres po rozwiązaniu umowy miał na rzecz powódki uregulować ryczałtowe opłaty za media (wodę zimną, odprowadzanie ścieków, ogrzewanie i energię elektryczną). Dnia 4 października 2016 r. powódka wystawiła pozwanemu notę księgową nr (...) (k. 139, 294) z datą płatności 18 października 2016 r. na kwotę 1.406 zł tytułem „opłaty jednorazowej za nienormatywne zużycie wody w okresie 07 – 08.2016 r.”, przyjmując zużycie 236 m³ i stawki: 3,89 zł/m³ (zużyta woda), 5,61 zł/m³ (odprowadzone ścieki). Pismem z 29 stycznia 2017 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty łącznej kwoty 196.127,35 zł w terminie do 12 lutego 2017 r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części. Zakwalifikował dochodzone roszczenie jako powództwo o bezumowne korzystanie przez pozwanego z będącego własnością powódki lokalu użytkowego o powierzchni użytkowej 100,6 m² w M. przy ul. (...). Miało ono miejsce po wygaśnięciu łączącej strony umowy najmu tego lokalu. Tym samym powódka posiadała dwojaki status. Była zarówno właścicielem lokalu, jak i wynajmującym. Wskazał, że w takim przypadku odpowiedzialność za bezumowne korzystanie z lokalu może opierać się na regulacji roszczeń właściciela o zapłatę wynagrodzenia wobec posiadacza samoistnego lub zależnego w złej wierze (art. 225 w zw. z art. 230 k.c.) oraz posiadacza samoistnego lub zależnego w dobrej wierze, który dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy (art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 230 k.c.). Z drugiej strony roszczenia właściciela rzeczy (jako wynajmującego) mogą zostać oparte również na reżimie odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 k.c.), ponieważ odpowiedzialność na podstawie art. 224 i n. k.c. nie wyłącza odpowiedzialności za szkodę na zasadach ogólnych.

Sąd I instancji uznał, że powódka jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia wybrała reżim odpowiedzialności kontraktowej. Powołał się na pismo procesowe z 14 listopada 2017 r., w którym powódka jednoznacznie sprecyzowała, że postępowanie dotyczy zapłaty „kar umownych naliczonych na podstawie § 11 ust. 4 przedmiotowej umowy za opóźnienie w przekazaniu przez pozwanego nieruchomości objętej stosunkiem najmu po jego rozwiązaniu” (k. 21). Z kolei w piśmie procesowym z 5 października 2018 r. powódka „z ostrożności procesowej” podniosła, że „w okresie, za który Powód żąda zapłaty z tytułu dostaw mediów, strony zawarły umowę na dostawę mediów na warunkach takich samych, jak w umowie [...], jako że Powód dostarczał Pozwanemu media, wystawiał przy tym dokumenty księgowo, z których wynikała stawka za dostarczanie mediów, zaś Pozwany w sposób konkludentny – zajmując przedmiotowy lokal – złożył oświadczenie woli o przystąpieniu do umowy na takowych warunkach.” (k. 369).

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że powódka tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości dochodziła naliczanej co miesiąc kary umownej na podstawie § 11 ust. 4 umowy najmu oraz dodatkowo opłat eksploatacyjnych (za media, tj. doprowadzenie zimnej wody, odprowadzenie ścieków, dostarczenie energii cieplnej, dostarczenie energii elektrycznej). Zauważył, że zgodnie z ogólną regułą rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) ciężar wykazania ustalenia kary umownej i ziszczenia się podstaw do jej naliczenia spoczywał na powódce, niemniej, w rozpoznawanej sprawie przeważająca część okoliczności faktycznych pozostawała bezsporna. Spór stron dotyczył właściwie jedynie wykładni § 11 ust. 4 umowy, czyli zakresu należnej powódce kary umownej. Niesporne było również, że umowa uległa rozwiązaniu, a po tym zdarzeniu pozwany nadal korzystał z przedmiotowego lokalu, w związku z czym powódka wystawiła pozwanemu noty księgowo za okres od 1 grudnia 2012 r. do 30 listopada 2016 r. Bezsporne pozostawało również, że w związku z rozwiązaniem umowy najmu 31 stycznia 2007 r. powódka wzywała pozwanego do wydania przedmiotu najmu, a nawet wyrokiem z 16 grudnia 2008 r. (sygn. akt XIII GC 274/08) Sąd Rejonowy w Szczecinie nakazał pozwanemu wydać powódce ów lokal. Ponadto stan faktyczny sprawy podlegał ustaleniu w oparciu o przedłożone dokumenty, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a nadto zeznania świadka B. B. i przesłuchanie pozwanego. Zarówno świadek, jak i pozwany zeznawali wiarygodnie.

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy skonstatował, że wobec rozwiązania umowy najmu 31 stycznia 2007 r. pozwany był zobowiązany do zwrotu przedmiotu najmu. Obowiązek zwrotu przedmiotu najmu przez najemcę wynika wprost z art. 675 § 1 k.c. Nie ulega wątpliwości, że w okresie, którego dotyczy żądanie pozwu, pozwany opóźnił się ze sprostaniem obowiązku zwrotu najmowanego lokalu.

Sąd ten zauważył, że strony przedstawiały odmienne zapatrywania co do wysokości należnej powódce kary umownej. Dokonując wykładni § 11 ust. 4 umowy zwrócił uwagę, że kara umowna miała odpowiadać „dwukrotności czynszu”, zaś należny powódce czynsz, jak wynika natomiast z § 4 ust. 1 umowy wynosił 1.437,80 zł i miał być powiększony o stawkę 22% podatku od towarów i usług (VAT), przy czym według tego Sądu ów podatek nie stanowił zasadniczo czynszu, natomiast takie postanowienie umowy było konsekwencją powszechnie obowiązujących norm prawa podatkowego, z których wynika, że obowiązek podatkowy co do podatku VAT reguluje art. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, według którego opodatkowaniu podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju, w tym właśnie odpłatne wynajmowanie lokali, jednak odszkodowanie z tytułu kary umownej nie podlega obowiązkowi podatkowemu na podstawie art. 5 przywołanej ustawy.

Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji strony powodowej, że celem § 11 ust. 4 umowy było obciążenie pozwanego również równowartością podatku VAT. Powódka nie miała obowiązku pobierać tego podatku, więc taki kierunek interpretacji prowadziłby do dodatkowego „wzbogacenia” powódki, która obok 2-krotności czynszu otrzymywałaby również niepodlegające opodatkowaniu środki w kwocie odpowiadającej równowartości podatku od tej dwukrotności czynszu. Za słuszny uznał argument pozwanego, że powódka informowała o rygorze obciążenia pozwanego odszkodowaniem za bezumowne korzystanie z lokalu w wysokości 200% czynszu, tj. 2.875,60 zł, a zatem dwukrotnością stawki czynszu, bez doliczania równowartości podatku VAT. Zauważył, że co prawda w piśmie procesowym z 5 października 2016 r. (k. 370) strona powodowa podniosła, że osoba podpisana pod tym pismem „nie była umocowana do składania takowych oświadczeń, zaś Powód nigdy nie potwierdził tej stawki”, niemniej to stanowisko strony powodowej nie sposób traktować inaczej, aniżeli wybieg procesowy, nastawiony na doraźne odparcie zarzutu pozwanego. Sąd ten podkreślił, że w tym aspekcie powódka dała wyraz rażącej niekonsekwencji procesowej, albowiem uprzednio – w piśmie procesowym z 14 listopada 2016 r. (k. 21) – sama powoływała to samo pismo z 16 lutego 2016 r. jako dowód potwierdzających zasadność dochodzonego roszczenia, załączając ów dowód (k. 46). Wówczas nie przytoczyła żadnych twierdzeń, jakoby pismo z 16 lutego 2016 r. zostało złożone bez umocowania albo by powódka tego oświadczenia nie zaakceptowała. Przeciwnie, strona powodowa sama określiła to pismo, jako własne, oznaczając je jako „pismo powoda”.

Jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził, że na podstawie § 11 ust. 4 umowy strona powodowa nie miała podstaw do obciążania pozwanego kosztami eksploatacyjnymi, tj. opłatami za media. Rzeczne postanowienie umowne ograniczało zakres odpowiedzialności pozwanego do 2-krotności czynszu, zaś z § 5 ust. 1 umowy jednoznacznie wynika, że czynsz nie obejmował tego rodzaju opłat.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że co do zasady strona powodowa zdołała wykazać, że pozwany ponosi wobec niej odpowiedzialność w zakresie zapłaty kary umownej stwierdzonej w notach księgowych o numerach: (...). Niemniej nie była uzasadniona kwota objęta każdorazowo w tych notach. Kara umowna należna powódce na podstawie § 11 ust. 4 umowy w przypadku każdej z tych not księgowych powinna zostać ustalona na kwotę 2.875,60 zł. W części, w jakie powódka domagała się od pozwanego zapłaty wyższych kwot, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie i podlegało oddaleniu. Również oddaleniu podlegało roszczenie, które powódka wywodziła z faktury/noty księgowej o numerze „ (...)” (poz. 56 petitum pozwu, k. 5v). Zwrócił uwagę, że powódka w treści pozwu powołała się na wystawienie tej faktury, lecz takiego dowodu nie przedłożyła, pomimo wezwania (pkt 3 zarządzenia z 6 października 2017 r., k. 15), bowiem taki dokument nie został złożony do akt sprawy. Brak jest również przywołania w tym zakresie okoliczności faktycznych, na jakiej podstawie dokument ten został wystawiony, dlaczego nakładał na pozwanego obowiązek zapłaty.

Następnie Sąd Okręgowy odniósł się do zarzutu przedawnienia roszczenia. Stwierdził, że w niniejszej sprawie zastosowanie znajdował art. 118 k.c., przewidujący 3 letni termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, w brzmieniu sprzed daty wejścia w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1104), co wynika z art. 5 tej ustawy.

Sąd Okręgowy nie podzielił przedstawionej przez powódkę argumentacji, jakoby termin przedawnienia biegł dopiero od wystawienia zgromadzonych w sprawie not księgowych. Uznał na podstawie art. 120 § 1 k.c., że wymagalność

roszczenia o zapłatę kary umownej (odszkodowania za bezumowne korzystanie) wymagało wezwania pozwanego do zapłaty, a zatem podjęcia przez powódkę czynności określonej w art. 455 k.c. Takie wezwanie do zapłaty powinno nastąpić w terminie 7 dni od końca miesiąca, a zatem wymagalność następowała każdorazowo od 8 dnia każdego miesiąca. Biorąc zatem pod uwagę datę wniesienia pozwu stwierdził, że przedawnieniu uległy roszczenia powódki dotyczące okres wcześniejszego niż 3 lata liczone wstecz od 12 maja 2017 r. Tym samym pierwsza nieprzedawniona kara umowna dotyczy okresu od 1 do 31 maja 2014 r. (nota księgową nr (...)). Przedawnione natomiast okazały się roszczenia stwierdzone notami księgowymi o numerach: (...) i w tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu. Przyjmując, że nieprzedawnione okazały się roszczenia powódki stwierdzone pozostałymi notami księgowymi Sąd Okręgowy stwierdził, że na rzecz powódki należało zasądzić kwotę 83.392,40 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od następnego dnia od terminu płatności wyznaczonego w każdej z tych not (art. 481 k.c.).

Uzupełniając kwestię dochodzonych przez powódkę opłat eksploatacyjnych Sąd Okręgowy stwierdził, że nie mogły one zostać zasądzone nie tylko z uwagi na nieobjęcie tych należności zakresem § 11 ust. 4 umowy, lecz również z powodu niewykazania (art. 6 k.c.) sformułowanego na późniejszym etapie procesu twierdzenia o konkludentnym zawarciu nowej umowy. Pozwana nie przedstawiła żadnych dowodów, z których wynikałoby zawarcie takiej umowy.

Następnie Sąd Okręgowy odniósł się do przyjętej przez pozwanego obrony, opartej na twierdzeniu o zawarciu porozumienia o bezpłatnym zamieszkiwaniu w przedmiotowym lokalu w zamian za wykonywanie pewnych prac, np. konserwatorskich. Stwierdził, że fakt ustnego porozumienia się pozwanego z osobą pełniącą funkcję administratora obiektu (dworca kolejowego) nie implikuje zawarcia umowy z powódką. Podkreślił, że powódka stanowczo zaprzeczała jakoby osoba zatrudniona jako administrator dworca kolejowego miał umocowanie do zawierania z pozwanym umów, natomiast pozwany nie wykazał inicjatywy dowodowej zmierzającej do wykazania, że osoba, z którą takie ustne porozumienie zawarł, miała pełnomocnictwo powódki albo by na takie pełnomocnictwo choćby się powoływała. Dalej stwierdził, że nawet gdyby administrator dworca miał umocowanie do zawarcia umowy na nieodpłatne zamieszkiwanie przez pozwanego w przedmiotowym lokalu w zamian za prace konserwatorskie i podobne, to taka ustna umowa nie mogła zmodyfikować postanowienia stanowiącego podstawę do obciążania pozwanego karą umowną. W tym kontekście tego rodzaju ustne porozumienie obarczone byłoby sankcją nieważności.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. przyjmując, że powódka wygrała w części 42,51%, a pozwany w części 57,49%. Powyższy stosunek wynika z zestawienia wysokości kwoty dochodzonej przez powódkę z kwotą ostatecznie zasądzoną. Pozwany był reprezentowany przez pełnomocnika procesowego ustanowionego z urzędu – adwokat A. D.. Wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w tej sprawie wynosiło 5.400 zł, toteż zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.). Część 3.104,46 zł (57,49%) Sąd Okręgowy zasądził na rzecz pełnomocnika z urzędu od strony powodowej, a pozostała część, tj. 1.530,36 zł (42,51%), powiększoną o należny podatek VAT, należało przyznać pełnomocnikowi z urzędu od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie na podstawie art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze.

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w zakresie punktu II. i III. Zarzucił: 1) naruszenie przepisu art. 316 § 1 k.p.c. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że strony nie zastrzegły w umowie je łączącej, że kara umowna w wysokości dwukrotności czynszu najmu obejmuje także równowartość 22% podatku VAT, mimo że w §4 ust. 1 umowy wyraźnie oznaczono, że miesięczny wymiar czynszu wynosi 1.437,80 zł plus 22% VAT, co łącznie stanowi podstawę dla wyliczenia wysokości kary umownej, a także bezzasadne uznanie, że powodowi nie powinna zostać zasądzona należność główna obejmująca równowartość dwóch not księgowych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, które nie były przedawnione w chwili wniesienia pozwu, a których nie objęto pozytywnym rozstrzygnięciem Sądu I instancji, 2) naruszenie przepisu art. 232 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że powód nie wykazał, że dla wyliczenia kary umownej podstawą jest miesięczny czynsz, który w umowie został oznaczony jako kwota 1.437,80 zł plus 22% VAT, a także uznanie, że powód nie wykazał zasadności swego roszczenia w zakresie dwóch not księgowych, których nie dotyczyło przedawnienie roszczenia, podczas gdy te zostały

przedstawione w toku procesu; 3) naruszenie przepisu art. 100 k.p.c. w zw. z art. 100 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, poprzez ich niezastosowanie, polegające na niezasądzeniu od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w wysokości 8.525,44 zł, lecz zastosowaniu instytucji wzajemnego zniesienia kosztów procesu, mimo że istnieje rażąca dysproporcja pomiędzy kosztami poniesionymi przez strony w postępowaniu, w ramach którego powód realizował konstytucyjne prawo do sądu, co też jest niezgodne z zasadą słuszności, a także bezpodstawne zasądzenie od powoda na rzecz pełnomocnika pozwanego ustanowionego z urzędu kwoty 3.106,46 zł, podczas gdy powód wygrał spór w 56% i jedynie 44% wynagrodzenia tegoż pełnomocnika winno być zasądzone od powoda, tj. kwota 2.376,00 zł.

Zarzucił też naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) naruszenie przepisu art. 65 §1 i 2 kc w zw. z art. 483 §1 kc w zw. z art. 5 ustawy o podatku od towarów i usług, poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie, że strony w umowie nie zastrzegły dla ustalenia wysokości kary umownej odwołania do oznaczonego w umowie czynszu najmu, który - zgodnie z §4 ust. 1 umowy - został określony jako kwota 1.437,80 zł plus 22% VAT.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł, o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 25.363,04 zł

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot: 3.508,24 zł od dnia 28.07.2016r. do dnia zapłaty, 3.508,24 zł od dnia 28.07.2016r. do dnia zapłaty, 632,64 zł od dnia 09.08.2016r. do dnia zapłaty, 632,64 zł od dnia 09.09.2016r. do dnia zapłaty, 632,64 zł od dnia 11.10.2016r. do dnia zapłaty, 632,64 zł od dnia 17.11.2016r. do dnia zapłaty, 632,64 zł od dnia 16.12.2016r. do dnia zapłaty, 15.183,36 zł od dnia 28.07.2016r. do dnia zapłaty, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 8.525,44 zł tytułem kosztów procesu przed Sądem I instancji, zasądzenie od powoda na rzecz pełnomocnika pozwanego kwoty 2.376,00 zł tytułem wynagrodzenia dla pełnomocnika pozwanego ustanowionego z urzędu. Wniósł też o zwrot na podstawie art. 79 ust. 1 lit. e ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych opłaty sądowej od apelacji w razie stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez Sąd II instancji, a także zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa w tymże postępowaniu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji powód rozwinął argumentację odnoszoną do złożonych zarzutów i wniosków.

Pozwany zaskarżył w swojej apelacji wyrok Sądu I instancji w punktach I. i III. zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego będącą skutkiem naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że między stronami nie doszło do zawarcia w sposób dorozumiany porozumienia na mocy którego powódka wyraziła zgodę na nieodpłatne zamieszkiwanie pozwanego w lokalu, w sytuacji gdy z okoliczności sprawy wynika że zgodę tę wyraziła.

Mając na uwadze powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu według norm przepisanych za postępowanie pozwanego przed Sądem drugiej instancji albowiem koszty nie zostały opłacone w całości, ani w części.

Jednocześnie wniósł o sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej w pkt. III. wyroku poprzez wskazanie powódki jako zobowiązanej do zapłaty kwoty 3.104,46 zł w miejsce omyłkowo wpisanej pozwanego, a w wypadku nieuwzględnienia wniosku o sprostowanie wyroku, z ostrożności jedynie zaskarżył rozstrzygnięcie zawarte w pkt. III wyroku w części dotyczącej podmiotu zobowiązanego do zapłaty wynagrodzenia zastępstwa procesowego pełnomocnika ustanowionego dla pozwanego z urzędu, przy czym wskazał, że naruszony w tym zakresie został przepis art. 100 k.p.c. poprzez błędne ustalenie pozwanego jako zobowiązanego do zwrotu kosztów, w sytuacji, gdy zobowiązana powinna być powódka,

W uzasadnieniu apelacji pozwany między innymi podniósł, że powód w latach 2013-2015 nie domagał się od pozwanego zapłaty za bezumowne korzystanie z lokalu, którego dotyczy żądanie pozwu, to zaś wskazuje, że strona powodowa wyraziła dorozumianą zgodę na zawarcie w 2013 roku umowy, na mocy której pozwany w okresie

wykonywania prac na rzecz powódki mógł mieszkać nieodpłatnie w zajmowanym lokalu. Pozwany nie zgodził się z przyjęciem przez Sąd Okręgowy, że taka umowa wymagała formy pisemnej.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwany wniósł o jej oddalenie oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych za postępowanie pozwanego przed Sądem drugiej instancji, albowiem koszty te nie zostały opłacone w całości, ani w części.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

W niniejszym postępowaniu strony są zgodne co do tego, że umowa stron, zawarta dnia 20 kwietnia 2006 roku, w oparciu o którą powód dochodzi roszczenia od pozwanego, została rozwiązana. Nie ulega wątpliwości, że powód posługuje się treścią tej umowy przy wyliczeniu roszczenia wynikającego z korzystania przez pozwanego z lokalu, którego ta umowa dotyczyła, już po jej rozwiązaniu. Z kolei stanowisko pozwanego zasadza się na twierdzeniu, że powód godził się na korzystanie przez pozwanego z tego lokalu w zamian za jego prace na rzecz powoda, a tym samym korzystając z tego lokalu dysponował wystarczającym tytułem prawnym, choć innym niż wzmiankowana umowa.

Apelacja pozwanego jest dalej idąca, bowiem zmierza do rozstrzygnięcia niweczącego roszczenie powoda w całości (żądanie apelacji powoda nie obejmuje podtrzymania całości roszczenia wskazanego w pozwie), stąd zostanie poddana ocenie w pierwszej kolejności. Ocena ta dotyczyć będzie zaskarżenia wyroku co do istoty sprawy. Ocena w zakresie apelacji odnoszonych do orzeczeń o kosztach, zostanie dokonana łącznie w odniesieniu do obu apelacji.

Pozwany przedstawił wyłącznie zarzut błędnej oceny dowodów, prowadzącej do sprzeczności ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Trzeba jednak zauważyć, że opis tego zarzutu wskazuje na kwestionowanie przez pozwanego kwalifikacji prawnej zachowania, rzeczywistego lub domniemanego, osoby administrującej budynkiem dworca kolejowego w M., gdzie znajduje się lokal zajmowany przez pozwanego, które według pozwanego stanowiło o dorozumianym porozumieniu pomiędzy stronami o udostępnieniu tego lokalu pozwanemu do dalszego korzystania.

O materialnoprawnym wymiarze tego zarzutu świadczy chociażby to, że w swojej apelacji pozwany nie wskazał żadnego dowodu, który miałby dowodzić istnienia takiego porozumienia. Stanowić ma o tym według pozwanego zaniechanie przez powoda wezwań pozwanego do zapłaty za bezumowne korzystanie z tego lokalu i zwleknięcie ze złożeniem wniosku do komornika o wykonanie wyroku nakazującego pozwanemu wydanie lokalu. Pozwany tym samym zaprezentował ocenę, zgodnie z którą brak aktywności powoda w dochodzeniu swojego prawa miałby przemawiać za powstaniem prawa pozwanego, niweczącego roszczenie powoda.

Wskazane rozumowanie pozwanego jest bezzasadne w stopniu oczywistym. Należy podzielić ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy o braku możliwości zawarcia przez osobę wskazaną przez pozwanego umowy wiążącej powoda, bez pełnomocnictwa organu powoda upoważnionego do jego reprezentacji. Nie może być mowy o istnieniu takiego pełnomocnictwa - przeciwnego twierdzenia nie podnosi nawet pozwany, toteż słusznie Sąd I instancji zaniechał przeprowadzania dowodów, które miałyby na celu badanie szczegółów rozmów i ustaleń pomiędzy osobą wskazaną przez pozwanego, a pozwanym, na temat rzekomej możliwości dalszego zajmowania lokalu wskazanego w umowie z dnia 20 kwietnia 2006 roku, mimo jej rozwiązania.

Rzekome porozumienie musiałoby mieć miejsce w roku 2012 (skoro miało dotyczyć korzystania przez pozwanego z lokalu od tego roku do roku 2015), toteż w świetle ówczesnego brzmienia art. 39 § 1 k.c., choćby uznać, że zostało zawarte w imieniu powoda, musiałoby zostać uznane za nieważne. Również przyjmując pogląd, że do czynności fałszywego pełnomocnika osoby prawnej można było, również w ówczesnym stanie prawnym, stosować normę art. 103 § 1 k.c., trzeba byłoby zauważyć, że powód niezmiennie podnosił w niniejszym procesie brak upoważnienia osoby,

będącej jedynie pracownikiem powoda, do składania oświadczeń woli w jego imieniu. Tym samym nie można przyjąć możliwości potwierdzenia czynności tej osoby przez organ upoważniony do reprezentacji powoda.

Reasumując, nie można podzielić wyrażanego w apelacji pozwanego stanowiska o istnieniu porozumienia wiążącego powoda, umożliwiającego pozwanemu korzystanie z lokalu, którego dotyczyła umowa najmu z dnia 20 kwietnia 2006 roku, bez obowiązku ponoszenia opłat zastrzeżonych w tej umowie na wypadek bezumownego korzystania.

Przechodząc do apelacji powoda należy zauważyć, że powód podzielił rozstrzygnięcie Sądu I instancji w zakresie przyjęcia przedawnienia części jego roszczenia, co było też efektem skutecznego postawienia zarzutu przez pozwanego. Zgodził się też z Sądem Okręgowym co do braku podstaw do obciążenia pozwanego kosztami eksploatacyjnymi i opłatami za media. Podtrzymując żądanie pozwu w zakresie nieprzedawnionym, a więc takim, jaki przedstawił Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, choć nie do końca w jego sentencji (będzie o tym mowa niżej), zakwestionował natomiast przyjęte przez Sąd Okręgowy obniżenie kwoty miesięcznej stawki za bezumowne korzystanie z lokalu wskazanego w umowie z dnia 20 kwietnia 2006 roku, w stosunku do wynikającej z § 11 ust. 4 tej umowy.

Powyższy zarzut jest trafny. Sąd Okręgowy oczywiście ma rację wskazując na rozróżnienie pomiędzy pojęciem należności za świadczenie niepieniężne z umowy wzajemnej, na przykład umowy najmu, a podatkiem od tej należności w oparciu o ustawę o podatku od towarów i usług. Trzeba jednak stwierdzić, po pierwsze, że podatek wynikający z tej ustawy może być elementem świadczenia wzajemnego (ceny, wynagrodzenia, czynszu) o ile strony umowy tak postanowią (podatek może więc być, a także często jest, elementem cenotwórczym, a co za tym idzie składnikiem ceny), a po drugie, powód nie domagał się świadczenia wzajemnego w stosunku do własnego świadczenia niepieniężnego na podstawie umowy, lecz kwoty przyjętej przez strony na wypadek bezumownego korzystania przez pozwanego z lokalu powoda, słusznie zakwalifikowanej przez Sąd Okręgowy jako kara umowna w rozumieniu art. 483 § 1 k.c., a więc należności, której funkcja jest zupełnie inna, niż spełnienie świadczenia wzajemnego.

Określenie tej należności w § 11 ust. 4 umowy z dnia 20 kwietnia 2006 roku wyraźnie wskazuje na pojęcie czynszu, jednak odnoszone do jego zdefiniowania w tejże umowie, natomiast definicja ta, zawarta w § 4 ust. 1 powołanej umowy, wprost wskazuje na kwotę powiększoną o VAT, wyraźnie odpowiadającą określeniu wymiaru czynszu, jako elementu samej definicji. Nie można tedy przyjąć, że czynsz w rozumieniu § 11 ust. 4 powołanej umowy, to inna kwota niż określona definicją czynszu z jej § 4 ust. 1. Tym samym przewidzianą w § 11 ust. 4 umowy dwukrotność czynszu należy odnosić do wymiaru czynszu wskazanego w definicji z § 4 ust. 1 umowy. Reasumując, kwota miesięcznej zaległości pozwanego z tytułu bezumownego korzystania z lokalu powoda powinna być ustalona w wysokości 3.508,24 złotych, a nie 2.875,60 złotych.

Zbyt duże znaczenie Sąd Okręgowy przypisał w tym aspekcie pominięciu przez powoda w korespondencji z pozwanym (pismo z dnia 16 lutego 2016 roku) kwoty odpowiadającej podatkowi VAT we wskazaniu wysokości zaległości pozwanego przy określeniu w ten sposób miesięcznej raty tej należności. Choćby uznać, że korespondencja ta była prowadzona w imieniu powoda przez osobę upoważnioną w tej sferze przez niego do działania, to przecież działanie to nie mogło stanowić o zmianie postanowienia umownego rozwiązanej już umowy w zakresie jego obowiązywania wobec ziszczenia się podstawy obciążenia pozwanego kwotą wynikającą z tego postanowienia.

Słusznie powód podniósł także, że Sąd Okręgowy dopuścił się w wyroku błędu w rozliczeniu wierzytelności powoda w stosunku do pozwanego za okres nieprzedawniony, choć w uzasadnieniu przyznał, że zasądzenie powinno obejmować kwotę za dłuższy okres, zgodnie z większą ilością not księgowych, niż objęty rzeczywistym zasądzeniem. W wyroku uwzględnione zostały kwoty z 29 not księgowych, natomiast w uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy słusznie wskazał na 31 not księgowych. Tym samym w wyroku nie uwzględnił żadnej kwoty z dwóch not spośród not o numerach z nieprzerwanego ciągu wskazanych w pozwie not księgowych powoda rozpoczynającego się numerem (...) a kończącego się numerem nr (...).

W świetle powyższej oceny w sprawie wysokości miesięcznej należności za bezumowne korzystanie trafne okazało się żądanie apelacji powoda w sprawie wysokości należnego powodowi zasądzenia, uwzględniającego zarówno kwoty z

dwóch nieuwzględnionych przez Sąd Okręgowy w wyroku not księgowych, każdej do wysokości po 3.508,24 złotych, jak i uzupełnienie każdej z kwot z pozostałych not księgowych, uwzględnionych w zaskarżonym wyroku, o sumę 632,04 złotych. W przypadku pierwszego z omawianych zakresów odsetki należało zasądzić zgodnie z przyjęciem przez Sąd Okręgowy daty początkowej ich biegu w dniu 28 lipca 2015 roku, zaś w zakresie dodania brakujących kwot do not księgowych powoda uwzględnionych w zaskarżonym wyroku, dat początkowych odsetek zgodnie z porządkiem wskazanym w treści punktu I. tego wyroku Zmiana zaskarżonego wyroku, uwzględniającego w całości apelację powoda w tym zakresie, znajduje podstawę art. 286 § 1 k.p.c.

Trafne okazało się także zaskarżenie wyroku Sądu Okręgowego przez powoda w zakresie kosztów procesu. Częściowo trafne było też zaskarżenie w tej części ze strony pozwanego, przy czym odnosi się to do rozstrzygnięcia obejmującego obciążenie pozwanego w stosunku do jego pełnomocnika z urzędu.

Powód zaskarżył orzeczenie o kosztach twierdząc, że pomiędzy stopniem wygrania sprawy przez powoda, a wygraną pozwanego, zachodzi dysproporcja, która nie pozwala na zniesienie tych kosztów na podstawie art. 100 k.p.c. Uwzględnienie w zakresie orzeczenia co do istoty apelacji powoda powoduje, że powód ma rację wskazując omawianą dysproporcję, a więc art. 100 k.p.c. należało zastosować w zakresie normy stanowiącej podstawę do stosunkowego rozliczenia tych kosztów pomiędzy stronami. Ponieważ pozwany był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, a pełnomocnik ten nie uzyskał od pozwanego zwrotu kosztów zastępowania go z urzędu, należało odrębnie zasądzić zwrot wzajemnie należnych kosztów bez ich wzajemnej kompensaty.

Stosunek wygrania sprawy przez każdą ze stron w wyniku zmiany orzeczenia co do istoty wynosi, wymieniając jako pierwszego powoda, 55% do 45%. Uwzględniając, że powód poniósł znacznie wyższe koszty w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, z uwagi na poniesienie kosztów sądowych, zachodzi także dysproporcja w wysokości poniesionych kosztów, a tym samym zasądzeniu kosztów odrębnie na rzecz każdej ze stron. Jednocześnie nie było podstaw do obciążenia pozwanego kosztami pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu, co – jak się wydaje w świetle uzasadnienia wyroku odnoszonego do jego punktu III. – było oczywistą omyłką (Sąd Okręgowy zamierzał obciążyć częściowo tymi kosztami powoda, jednak w wyższej kwocie, niż zasądzona w niniejszym postępowaniu po rozpoznaniu apelacji obu stron).

Powyższe rozstrzygnięcie stanowi o uwzględnieniu apelacji powoda w całości, zaś pozwanego jedynie w części obciążającej go kosztami pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu. Również w tym zakresie podstawą prawną zmiany wyroku na skutek powyższego jest art. 386 § 1 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacji pozwanego należało oddalić ją na podstawie art. 385 k.p.c., jako bezzasadną.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego uwzględnia wygranie przez powoda sprawy w tym postępowaniu, co do jej istoty (art. 98 § 1 k.p.c.). Powód poniósł koszty opłaty sądowej od apelacji w kwocie 1.269 złotych oraz należą mu się koszty zastępstwa procesowego uwzględniające stawki wynagrodzenia radcowskiego określone w § 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w wysokości 2.700 złotych w sprawie na skutek apelacji powoda, oraz 4.050 złotych w sprawie na skutek apelacji pozwanego.

Z uwagi na to, że pozwany był reprezentowany w postępowaniu apelacyjnym przez adwokata ustanowionego z urzędu, należy się temu adwokatowi wynagrodzenie w sytuacji złożenia wniosku obejmującego oświadczenie o braku pokrycia tych kosztów przez pozwanego w jakiegokolwiek części. Wynagrodzenie to należy ustalić w oparciu o § 4 ust. 1 i 3 oraz § 8 w związku z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, sumując je w odniesieniu do każdej z apelacji rozpoznawanej w niniejszym postępowaniu.

Dorota Gamrat-Kubeczak Leon Miroszewski Krzysztof Górski